

Onderrichtingen voor de koster van Broekom, 1852

Het deel van het kerkarchief van Broekom dat in het Rijksarchief te Hasselt bewaard wordt, bevat onder nummer 19 een aanstellingsbesluit voor een koster. Het besluit werd op 15 juni 1852 ondertekend door de toenmalige vicaris-generaal Hubertus Neven, die tussen het overlijden van bisschop van Bommel op 7 april 1852 en de benoeming van diens opvolger de Montpelier, later dat jaar, het hoogste gezag in het bisdom uitoefende.

De koster in kwestie is Christianus Poncelet. Hij werd voor een periode van één jaar aangesteld. In het boekje zijn drie bladzijden voorzien voor het inschrijven van de vernieuwingen van zijn aanstelling, maar die bleven blanco. Of dat betekent dat Poncelet na één jaar niet in zijn ambt bevestigd werd, is niet duidelijk.

Bijzonder aan dit benoemingsbesluit is dat het, zoals destijds gebruikelijk, werd ingeschreven in een boekje dat voorts een overzicht van de taken van de koster en andere voorschriften in verband met zijn ambtsuitoefening bevatte. Achtereenvolgens komen zijn gedrag, zijn verhouding met de pastoor en eventueel andere geestelijken die bij de eredienst in de parochiekerk betrokken zouden zijn, en zijn ambtsverplichtingen aan bod. Omdat die taken en voorschriften voor al de kosteren in het bisdom Luik golden, en het reglement dus informatie bevat die bruikbaar kan zijn voor ieder die de geschiedenis van een Limburgse parochie in het midden van de negentiende eeuw bestudeert, wordt de tekst van het kosterreglement hieronder integraal uitgegeven.

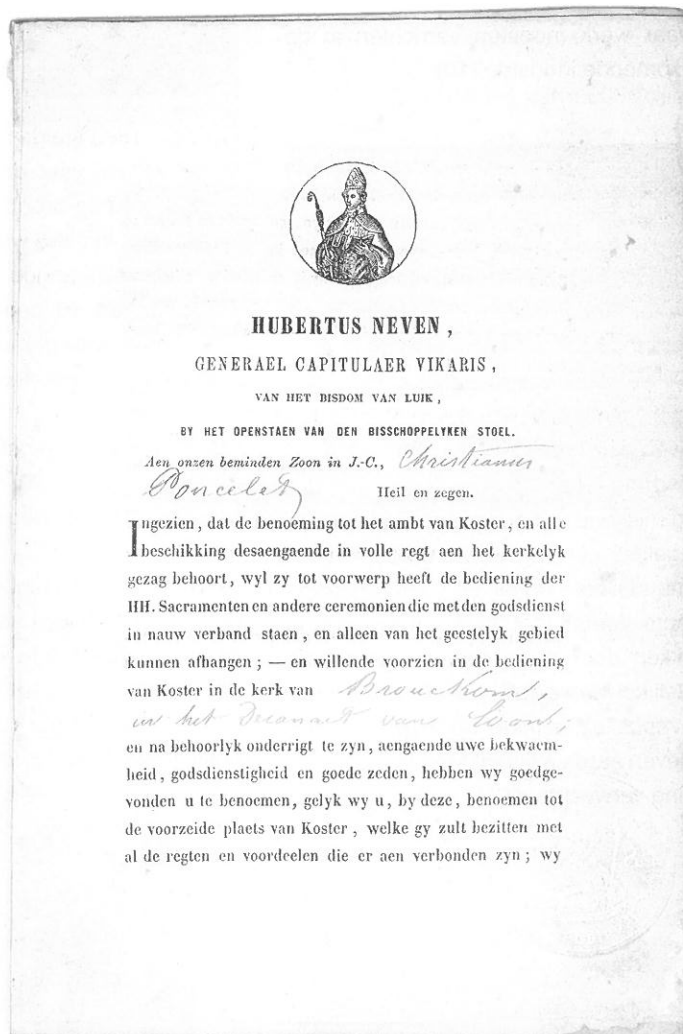
Tekstuitgave: Rijksarchief Hasselt, *Oud kerkarchief van Broekom*, nr. 19.

p. 1

Hubertus Neven,
Generael Capitulaer Vikaris,
van het bisdom van Luik
by het openstaen van den
bisschoppelyken stoel.

Aan onzen beminden Zoon in J.-C.
Christianus Poncelet, Heil en zegen.

Ingezien, dat de benoeming tot het ambt van Koster, en alle beschikking desaeengaende in volle regt aen het kerkelyk gezag behoort, wyl zy tot voorwerp heeft de bediening der HH. Sacramenten en andere ceremonien die met den godsdienst in nauw verband staen, en alleen van het geestelyk gebied kunnen afhangen; - en willende voorzien in de bediening van Koster in de kerk van *Brouckom*, in het decanaat van *Loon* en na behoorlyk onderrigt te zyn, aengaende de uwe bekwaemheid, godsdienstigheid en goede zeden, hebben wy goedgevonden u te benoemen, gelyk wy u, by deze, benoemen tot de voorzeide plaats van Koster, welke gy zult bezitten met

al de regten en voordeelen die er aen verbonden zyn; wy

p. 2

laten u tevens toe, alle kerkelyke bedieningen uit te oefenen die aen dit ambt eigen zyn, de goddelyke diensten by te woonen gekleed met koorrok en rokelyn, en daarin te zingen; den Eerw. heer Pastoor by te staen in het bedienen der HH. Sacramenten, en hem, zoo hy't goedvindt, te helpen in het leeren van den Catechismus, met een woord, van in het voorschreven kerkgebied alles te doen wat tot het kostersambt behoort.

Wy willen en bevelen dat gy getrouw en nauwkeurig zyt in het volgbrengen van al de pligten en voorwaarden der gezegde bediening, overeenkomstig de onderrigten welke wy by deze onze brieven hebben doen voegen, waarvan gy echter geen gebruik zult maken, vooraleer gy de katholyke geloofsbelijdenis zult afgelegd hebben in handen van den Eerw. Heer Pastoor, en beloofd, uwe pligten in alles te zullen volbrengen.

En zullen deze gelden voor den tyd van *een jaer* en in alle geval, volgens ons goeddunken wederroepelyk zyn.

Gegeven te Luik onder ons handteken en zegel, en het tegen-handteeken van onzen Secrétaris.

Den 15 juni 1852.

H. Neven Vic. Gen. Cap.

Op bevel,

Vanderryt Kan. Secret.

p. 3-4-5

Vernieuwing der hierbovenstaende vergunbrieven.

p. 6

ONDERRIGTINGEN NOPENS DE PLIGTEN DER KOSTERS.

VOORWOORD

De Kusters zyn, boven alle andere geloovigen, gehouden een christelyk en stichtend leven te leiden. De aerd der bedieningen die zy waarnemen, de plaets waer zy ze uitoefenen, de heilichheid en grootheid van den Heer, die op den autaar rust, waertoe zy naderen, alles schynt hun te zeggen: *Weest heilig, omdat ik heilig ben.* Niets, zegt het Concilie van Trente, bevordert meer de godsvrucht, dan het voorbeeld van die, welke zich aen den dienst des Heeren

hebben toegewyd; - en alhoewel deze woorden voornamelyk de priesters aengaen, mag men ze nogtans ook aen de Kusters toepassen, naer mate ook deze, in zekeren zin, het huis Gods voor hun deel en lot hebben gekregen, om aldaer den lof des Allerhoogsten te zingen, in het gevolg der priesters het heiligdom binnen te treden, en aen deze hulp en bystand te verleen in hunne verhevenste bedieningen.

O gy dan, die aengenomen zyt tot dit weerdig ambt, eerbiedigt uwen staet, erkent deszelfs weerdigheid, en zorgt dat uw gedrag geheel daermee overeenkome. Vervult de pligten die u zyn opgelegd, zoo dat gy de geloovigen moogt stichten, en eerbied inboezemen voor den godsdienst en zyne heilige plegtigheden. Ziet toe dat uwe eerbiedigheid niet verminderde, naermate gy langer gewoont zult zyn in Gods huis omtegaen; en weest vooral bevreesd, uwen heiligen staet ooit door eenige verergernissen te onteeren, want gy zoudt de gramschap te duchten hebben van Hem, die wil, dat de heilige zaken heilig behandeld worden, en die de onteerders zal weten te straffen. Wat ons aengaet, die door den H. Geest zyn daer-

p. 7

gesteld, om dit gedeelte der Kerk te bestieren, nooit zullen wy in het huis des Heeren diegene dulden, die er zich niet zouden gedragen overeenkomstig de tuchtregels der heilige Kerk. Wy zullen dus, volgens de overtredingen, of wel de tydelyke opschorsing, of de volstreckte afzetting uitspreken tegen hen, die deze tegenwoordige onderrigtingen niet zouden onderhouden.

De pligten der Kusters betreffen 1° hun gedrag en levenswyze; 2° hunne betrekkingen met de Geestelykheid; 3° hunnen bedieningen in de kerk.

GEDRAG EN LEVENSWYZE.

I. De levenswyze van den Koster moet christelyk en geregeld zyn; zyne kleding eenvoudig en zedig; zyne uitwendige houding deftig en ernstig; geheel zyn gedrag vol stemmigheid en goedwilligheid, bekwaem om ieders vertrouwen te winnen. Maer hy zal zich wel wachten van alle gemeenzaamheid, die stryden

zou met de deftigheid en de bescheidenheid welke zyn ambt betamen.

II. Hy zal de godvruchtigheid oefenen; het betaemt dat hy alle maenden of ten minste alle hoogtyden tot de HH. Sacramenten nadere, en dat hy op oogenblikken, wanneer hy in de kerk zonder bezigheid is, het Allerheiligste eerbiediglyk aanbidde.

III. De Koster die geen huishouden heeft, zal in geene herberg mogen woonen; hy zal zyn verblyf in een ander eerlyk kuis nemen. Indien hy zelf huishoudt, zal hy trachten het voorbeeld te zyn van al de christelyke huisgezinnen der plaets. Hy zal in zyn huis geene kostgangers of huerders aennemen zonder toestemming van den Eerw. heer Pastoor.

IV. Het is de Kusters streng verboden, herberg of kroeg-

p. 8

huis te houden. Zulk beroep en het ambt van Koster zyn volstreckt onvereinbaer.

V. De Koster zal niet alleen de wereldsche of verdachte gezelschappen vermyden, maer ook die welke niet passen aen de stille defigheid van zynen staet. Het is hem niet verboden een eerlyk verzet te nemen, maer hy moet daarin zoo oplettend en omzigtig zyn, dat zyn omgang in gezelschappen nooit hinder of schade doe aen de achting die eenen kerkdienaer toekomt. Onthoudt hy zich dus niet geheel van de herberg, hy zal er toch maer zeer zeldzaam gaen, nooit 's morgens, nooit na acht ure 's avonds, en er zich nimmer toonen dan met zekere omzigtigheid en ingetogenheid.

VI. De Koster die zich zou pligtig maken aen woorden, lezingen of gesprekken die tegen den godsdienst of de goede zeden stryden, of aen godslasteringen, dronkenschap of eenige andere schandige verergernis, als ook die zich te veel in de herbergen zou bevinden, zal eerst ernstig door zynen Pastoor vermaend worden; en indien hy zich niet betert, by den Eerw. Heer Deken worden aengeklaegd. Indien deze hem ook wederspanning vindt, zal hy hem by Ons aengeven en op zyne afzetting aandringen.

BETREKKINGEN VAN DEN KOSTER MET DE GEESTELYKHEID.

VII. De Koster is eerbiedigheid en onderdanigheid schuldig aen zynen Pastoor in alles wat het vervullen zyner pligten aengaet. Hy behoort hem daerenboven geheel toegedaen en verkleefd te zyn. By den Pastoor gesteld om bedieningen waer te nemen, welke eertyds aen de geestelyken alleen werden toevertrouwd, moet hy allereerst de deugd van gehoorzaamheid bezitten, daer dezelve in de orde der Kerkregering de voornaemste is.

VIII. Jaerlyks, in den Vasten zal hy zich met deze Onderrigtingen by den Pastoor begeven, opdat deze hem oplettend

p. 9

make op punten, waeromtrent hy iets zou hebben aen te merken; en hy zal de noodige vermaningen goedwillig aennemen.

IX. Ieder jaer, in de maend july, zal hy aen den Ew. Heer Pastoor een Bewys-schrift van goed gedrag vragen. Deze zal alsdan het Getuigschrift aen den Deken zenden, die het ons zal doen geworden met zyne eigen aenmerkingen.

X. Hy zal zich gedurig veerdig houden voor den dienst van den Pastoor en van de Geestelykheid der Parochie; hy zal nooit afwezig zyn buiten de parochie, vooral niet des nachts, zonder toelating van den Pastoor.

XI. Hy zal den priester vergezellen in het bedienen der HH. Sacramenten; hy zal geene andere persoonen in zyne plaets stellen, 't en zy deze vooraf door den Pastoor goedgekeurd zyn.

XII. Hy zal vol eerbied en gediensigheid zyn zoo voor de vreemde geestelyken als voor die der parochie.

XIII. Hy zal, indien er eenige moeilijkheid voorkomt, hierover alleen met den Ew. Heer Pastoor spreken. Het is hem ten strengste verboden soortgelyke zaken aen anderen te vertrouwen, rondom zyn beklag te gaen maken, enz. Het staet hem vry zich, in byzondere gevallen, tot den Deken te wenden.

XIV. De vreemde priesters die zich in de sacristy aanbieden, zal hy altyd beleefd ontvangen, en hun nette en behoorlyke miskleederen gereed leggen. Nogtans

zal hy zich wel wachten, van ooit op eigen gezag iemand aen te nemen om Mis te lezen, vooraleer hy daeromtrent den wil kent van den Ew. heer Pastoor of van die zyne plaets bekleedt.

p. 10

BEDIENINGEN VAN DEN KOSTER.

XV. De Koster zal de kerk, de sacristy, de meubelen, de versiersels en kerkgewaden gedurig in groote reinigheid houden.

Daerom zal hy ten minste wekelyks de altaren, den predikstoel, enz., afstoffen, den vloer wasschen of zuiver keeren; ten minste tweemaal op het jaer, zal hy de geheele kerk en al de meubelen reinigen. Hy zal altyd door zynen yver en vlyt toonen, dat hy hert heeft voor *den luister van het Huis Gods en de plaets waer zyne heerlykheid woont*.

XVI. Alle weken zal hy de ampullen reinigen, die voor het heilig sacrificie dienen; hy zal, zoo veel mogelyk, zelf het water en den wyn voorbereiden, en die zorg aen de kinderen niet toevertrouwen; hy zal het water dagelyks vernieuwen, den wyn altyd wegsluiten, en zorgen dat het brood aen geene vuiligheid of bederf onderworpen zy.

XVII. Hy zal, op hunnen tyd, de altaermatten, de alben¹ en amicten² veranderen; - altyd zorgen, dat de corporalen, ampullen en kelkdoeken zuiver zyn; - de kerkgewaden voorzigtig uit- en inleggen; - deze nu en dan onderzoeken en nazien of zy niet moeten hersteld worden; dagelyks de alben en rokelynen opplooijen, en alles wat gediend heeft, op zyne plaets zetten. Niets mag in de sacristy blyven rondslepen.

XVIII. Hy zal de vensters der sacristy dikwyls opendoen, om de lucht te vernieuwen; - de kerk openen en sluiten op de uren die door den Pastoor bepaeld zyn; - voor het sluiten der kerk zich verzekeren dat in de sacristy alles wel gesloten is, en dat er niemand in de kerk gebleven is; eindelyk zal hy de sleutels in verzekering brengen, het zy in zyn huis het zy op de pastory; maer hy mag ze nooit in vreemde handen vertrouwen.

XIX. Voor het kerkhof, dat aen de kerk ligt, zal hy ook zorgen dat de kinderen er niet op komen spelen, noch het vee

p. 11

er op kome grazen; hy zal beletten dat men er vuiligheid op doe, en zorgen, zoo er iets van dien aerd is, dat het dadelyk weggeruimd worde.

XX. Ten opzite der goddelyke diensten zyn zyne byzonderste pligten de volgende:

1° Zich vroegtydig ter kerk begeven, en daer, zoo veel mogelyk, tot het einde der goddelyke diensten blyven.

2° Alles in tyds gereed maken, opdat de priester op niets moete blyven wachten.

3° De beschikkingen van den Ew. (sic) Heer Pastoor volgen, voor den keus van het kerkgewaad en voor het versieren der kerk op de verschillende feesten.

4° Gekleed zyn met een koorrok en rokelyn, (*superpelliceum*) zoo dikwyls als hy een priester vergezelt die in zyn gewaad is, of als hy onder de gezongen diensten op de koor verschynt.

5° Zich altyd in de kerk gedragen gelyk het betaemt in Gods huis: godvruchtig en tot op den grond de knie buigen, zoo dikwyls hy het H. Tabernakel voorbygaet, en op beide knieën nederknielen als het H. Sacrament is uitgesteld; en indien het H. Sacrament geenzins op den hoogen autaar tegenwoordig is, het hoofd buigen voor het H. Kruis.

6° Met ernst en deftigheid zingen volgens de regels van den Gregoriaenschen zang; geene noten in de plaets stellen van die der goedgekeurde zangboeken in het bisdom; - niet te hoog of niet te laag zingen; de onnatuerlyke toonen brengen verstrooiing door hunne zonderbaerheid; - duidelyk uitspreken en niets overslaen; - noch te langzaam, noch te haestig zingen; het eene verveelt, het andere stoort en verergert; - eindelyk zich wel wachten van wereldsche muziekstukken in te voeren, of zy ook op woorden van den kerkzang toegepast zyn of niet; zang en muziek moeten alleen dienen om te stichten en om de ziel tot God te verheffen;

p. 12

geenzins om de nieuwsgierigheid of de zinnelykheid te vol doen.

7° Geen nieuwen zang op het okzael aennemen, noch ook nieuwe zangers of andere persoonen zonder de toestem-

¹ Het witte onderkleed dat de priester onder de andere liturgische gewaden draagt.

² Een rechthoekig linnen doek met twee linten, dat in de liturgie gedragen wordt als halsdoek.

ming van den Ew. Heer Pastoor.

8° Zorgvuldiglyk drymael daegs den *Angelus* kleppen, op gestelden tyd.
- Dezelfde regel en dezelfde zorg past voor het luiden der missen en der diensten.

9° Oplettend zyn dat de Gods-lamp altyd brande.

10° De heilige vaten niet aenraken, 't en zy met de schriftelyke toelating van den Bisschop, die dit alleen toestaet, in zekere gevallen, aen personen van een gansch voorbeeldelyk gedrag.

XXI. Het is de pligt van den Koster over de andere bediende der kerk te waken, en vooral over die, welke in de goddelyke

diensten eene plaets bekleeden.

Nooit zal hy verdragen dat zy gerucht maken, of gesprekken houden in de sacristy; en niets onbetamelyks zal hy duldten, als zy aen den autaar zyn. Zoo zy wederspanning zyn, zal hy ze aen den Pastoor aenklagen.

Hy zal de misdienaers leeren, en zorgen dat zy bescheidelyk de antwoorden uitspreken, dat zy de rubrieken onderhouden, en dat zy zedig en godvruchtig zyn.

XXII. Indien de Ew. heer Pastoor goedvindt, den Koster de kleine kinderen in den Catechismus te doen onderwyzen, dan zal deze zyn uiterste best doen, om

zich van die pligt te kwyten met vlyt, met gestadige nauwkeurigheid en liefde, en de regels volgen, welke hem door den Pastoor zullen worden voorgeschreven.
XXIII. De Koster zal nooit meer dan het gestelde *honorarium* vragen; hy mag evenwel in dank aennemen wat hem de geloovigen vrywillig daerboven aanbieden.

Rombout Nijssen

LIMBURG IN KLANK EN BEELD

DIGITALISATIE VAN OUDE FILM EN VIDEO'S

Alle leden heemkringen kunnen genieten van de gratis service om oude films en/of video's te laten digitaliseren door de Audio-Visuele Studio van de Provincie Limburg. In tegenstelling tot vorig jaar worden de films niet meer bezorgd aan Heemkunde Limburg maar kunnen we hiervoor rekenen op de administratieve medewerking van het Provinciaal Centrum Cultureel Erfgoed.

Wat te doen als u een of meerdere oude film en/of video's wenst te laten digitaliseren.

1. Voor elke film of video de inventarisfiche invullen in 3 exemplaren. Deze werden reeds toegestuurd naar uw kring of kunnen gedownload worden op www.heemkunde-limburg.be.

1 exemplaar om zelf te bewaren

1 exemplaar meegeven bij het binnenbrengen van de film voor digitalisatie

1 exemplaar bezorgen aan Heemkunde Limburg, Gijzenveldstraat 43, 3690 Zutendaal voor de provinciale inventaris

2. Op de doos en op de film zelf een sticker met een duidelijke referentie en verwijzing naar de ingevulde inventarisfiche

3. Een afspraak maken met Anne Milkers van het P.C.C.E., Willekensmolenstraat 140, 3500 Hasselt, tel: 011-23 75 80 om de films of video's binnen te brengen voor digitalisatie

4. Uw akkoord om na de digitalisatie mee te werken voor een verdere inventarisatie in het kader van de Limburgse erfgoedbank.

U krijgt net zoals in het verleden uw origineel terug, samen met een digitale copy op DVD en een copy op VHS-band met timecode voor de verder inventarisatie.

